

Dùng Tiếng Việt Trên Đất Mỹ

Cũng như đêm cuối cùng của Đường Tăng trần trọc không sao ngủ được, chờ ngày mai vào yết kiến Như Lai để lên kiếp Phật. Cụ Phúc đêm nay cũng vậy ! Ngày mai cụ tuyên thệ vào quốc tịch Mỹ. Cụ nằm trằn trọc nghĩ đến cả mười năm trời dằng dặc, từ khi đủ năm để hợp lệ nộp đơn đến những đêm đưa con trai đi làm về chỗ cụ đi học lớp luyện thi vào quốc tịch ở văn phòng USCC. Cụ nghĩ nó như con thoi giữa 2 thế hệ. Trong tuần đưa cụ đi học tiếng Anh, bắt cụ phải trả lời điện thoại " hello " chứ nói " tôi nghe đây " làm sao Mỹ hiểu được. Cuối tuần đưa con đi học tiếng Việt, mắng con gọi xe " fire truck " là " xe lửa ", phải nói là " xe cứu hỏa " hay " xe chữa lửa " chứ. Nhiều lúc cụ thấy phải chi mà thẳng chất đi học tiếng Anh, còn cụ đi học tiếng Việt thì mới đúng theo lý tự nhiên của trời đất.

Thoạt đầu cụ tưởng cả lớp luyện thi vào quốc tịch này, đầy những cụ tuổi gần đất xa trời, học để giết thì giờ, cho bớt nỗi buồn xa xứ. Vậy mà ngày bà cụ Ngà thi rớt, cả lớp xông vào như ngày Mỹ rút quân ra khỏi Việt Nam. Thực ra thì bà này rớt cũng đáng đời lắm. Đòi thuở nào ông quan tòa hỏi tổng thống Mỹ là ai, bà cụ lại trả lời là Nguyễn văn Thiệu thì đậu làm sao được?

Sinh nhật người nào trong lớp, bà cũng làm cho một cái bánh ga-tô rồi bắt các cụ vây quanh hát "Happy Birthday to you". Cụ không biết đến ngày chết thì người ta có hát "Happy Deathday" không, bởi vì cụ nhớ bên quê nhà những ngày kỵ giỗ mới thật là quan trọng. Con cháu tụ họp ăn uống 2, 3 ngày liền. Chứ ngày bước vào trần thế khổ ải này, người ta phải dày công tu hành để thoát ra khỏi vòng luân hồi, thì mừng rỡ ngày sinh để làm gì?

Vậy mà thời gian thấm thoát qua đi, rồi cũng đến ngày cả lớp đi thi. Các cụ sáng sớm đã ngồi đầy ra ngoài phòng đợi của sở di trú trong tòa đô sảnh thành phố. Cụ nghĩ ngày xưa đi thi Hương, thi đình cũng chỉ nhộn nhịp đến thế là cùng. Con cháu đem theo cho nào là bánh trái, nước uống, cả ghế xếp để ngả lưng, như thi vào quốc tịch đến mấy ngày trời. Bây giờ trí nhớ các cụ kém cỏi, học được tiếng Mỹ chữ nào, vài bữa lại quên hẳn đi không biết phát âm làm sao. Cho nên đi thi, cụ nào cũng viết chi chít, như xăm mình trên tay, các câu trả lời phiên âm ra tiếng Việt. Thành cháu cụ Tóc thì cứ nhắc đi, nhắc lại Ngoại nhớ ngày lễ quan trọng nhất của Mỹ không phải là Tết, mà là ngày Độc Lập nha!. Cụ lại kéo tay áo lên lắm bầm kiểm chữ *in để bên đàng*. Bà cụ Ngà hỏi với qua "*có phải là ngày Tây về nước không, cụ Phúc?*". Cụ đành thờ dài, biết ông tòa muốn đánh rớt thí sinh nào thì chỉ cần bắt hát bài quốc ca Mỹ là thí sinh đó rớt ngay. Vậy mà Giới phù hộ, cả lớp đậu hết. Cụ còn nhớ ngày ăn mừng tân khoa, cụ nào cũng hí hửng như những đứa trẻ con vừa lên lớp, cầm vấy lá cờ Mỹ để chụp hình lưu niệm. Bà cụ Ngà hôm ấy đẹp hẳn ra, mặc cái váy đầm thay cái quần đen vừa nói "*Con gà tui lợi sông*" (congratulations), vừa high-five, vừa "hug" mọi người. Cụ thấy mọi người như trẻ ra đến cả chục tuổi. Có thể là vì cái ôm nồng nàn da thịt của bà cụ Ngà làm cụ thấy trong người đổi thay như cả một mùa xuân hừng hực kéo nhau về. Có thể là vào quốc tịch mới, làm người ta tưởng như đổi thành một kiếp người khác, trở lại cái tuổi tập ăn tập nói, nên hồn nhiên như một đứa trẻ thơ.

Thế mà đêm nay cụ lại trần trọc. Một phần là vì cụ cứ nghĩ đến ngày mai ở tòa đô chính, ông thị trưởng thành phố tổ chức nghi lễ tuyên thệ vào quốc tịch riêng cho cộng đồng người Việt, để đánh dấu một chặng đường gần phần tư thế kỷ tàn cuộc chiến tranh của người Mỹ tại Việt Nam. Ông chủ tịch mấy hôm nay hăm hở nhắc nhờ bà con mặc đồ cho đẹp để lên truyền hình.. Mọi người học thuộc lòng câu "*I am proud to be American.*" để khi báo chí radio người Mỹ phỏng vấn thì tỏ ra cộng đồng người Việt mình mau hội nhập hơn các cộng đồng sắc tộc khác.

Cụ cứ nghĩ tới lúc trước cử tọa cả nghìn người, có thống đốc tiểu bang, nghị sĩ, dân biểu quốc hội, quan chức các ngành, người ta gọi tên cụ lên khán đài nhận bằng công dân Mỹ, là cụ lại xoắn xang trong người. Chả vì cụ ngang bướng giữ cái tên cứng còm của cụ. Tên họ trong tờ khai sinh cụ là Dư Quý Phúc.. Ở trại tỵ nạn, cụ đã bao nhiêu lần cãi gàn cãi bướng với mấy người thông dịch viên là tên cụ phải có dấu mới là tên của cụ Tiếng Việt một chữ có hăng chục nghĩa nếu không bỏ dấu. Thí dụ như LO có thể là lợ, lờ, lơ, lộ, lô, lồ, lờ, lo, lợ,lờ, ló, lờ... Vậy mà có ai nghe cụ đâu, người ta cứ điền vào tên trước họ sau. Cho đến hôm cụ còn nhớ mãi ngày nhà thờ First Baptist Church bảo trợ gia đình cụ đến thành phố này. Hôm ấy chủ nhật, nhà thờ đông đảo chật cứng đến nỗi người ta phải đứng lan ra ngoài hành lang. Ông mục sư trịnh trọng giới thiệu gia đình cụ mới định cư. Cứ mỗi lần tả cảnh gian khổ gia đình cụ trải qua, cả nhà thờ lại xướng âm lên Alleluja có nghĩa là ngợi khen chúa. Cuối cùng ông mục sư nói đồng giọng giới thiệu cụ: "*Please welcome, Mr. Phuc Du.*" Cái giọng

ông oang oang lên "Phuc Du!" (Fuck You!) Cả nhà thờ đang xôn xao bỗng im lặng như chiếc xe lửa thẳng gấp lại rồi lấy trớn lao tới cười nghiêng, cười ngửa. Ông mục sư ngỡ ngác sửa lại gọng kiếng, nhìn xuống tờ giấy viết tay rồi đọc lại tên cụ lần nữa Phuc Du Lần này đến phiên ông mục sư gấp người lại làm đôi, cười sặc sụa chảy cả nước mắt nước mũi ra. Cụ Phúc chân ướt chân ráo, tưởng đó là phong tục địa phương chào đón mình đứng bụm hai tay đưa lên trán bái tứ hướng để cảm ơn sự ưu ái của nhà thờ.

Sau này ông mục sư cho người đến đề nghị cụ đổi tên gọi để lấy lại sự nghiêm trang. Một là cụ lấy hẳn tên Mỹ như John, Peter, Larry cho dễ gọi hoặc phiên âm tên cụ tiếng Việt Ông Phúc Dư ra tiếng Mỹ là Mr. Foot Joy. Cụ bực lắm, tên cụ từ Việt Nam là Quý Phúc, nghĩa là ơn phước quý báu của trời phật ban cho, sang đến đây thì lại thành...Túc Hân, là bàn chân hân hoan. Cụ bỏ xứ sở ra đi, mất hết chỉ còn một cái tên Việt là cái di sản gốc gác của cụ mà đành phải mất luôn sao. Từ đó cụ không đi nhà thờ Tin Lành nữa, nhưng tên cụ thì cứ tạm thời giữ vậy. Cụ đi tỵ nạn vài bữa, khi nào quốc gia thanh bình thì cụ lại dắt các con cháu về. Thà làm cụ Phúc nước Việt, hơn làm cụ Túc nước Huê Kỳ.

Ngày mai cụ tuyên thệ vào quốc tịch Mỹ. Thế mà cụ Phúc lại trần trọc đêm nay không sao ngủ được. Cũng bởi vì mấy hôm trước các cụ tân khoa bàn về chuyện tiếp tân mừng ngày nhập tịch Mỹ. Bế tắc từ đầu chỉ vì các cụ phải chọn món ăn cho buổi tiệc.. Món ăn nào đãi khách vừa thích hợp với quốc tịch mới, vừa có bản sắc dân tộc. Ông Hai Bò lên tiếng ngay Ông này tên việt nam là Cao Văn Tự, trong giấy tờ viết là Tu Cao. Mỹ đọc là " two cows " nghĩa là 2 con bò. Từ đó có tên Hai Bò.. Vốn là dân thông dịch viên cho Mỹ ở căn cứ Long Bình, sang bên này ông bán bảo hiểm nhân thọ. Cụ nào mà được ông kéo riêng ra góc phòng đều sợ run lên như tử thần đến, vì ông Hai Bò cứ thúc giục luôn "cụ thử nghĩ coi cụ còn sống được bao lâu, trời gọi ai người nấy dạ. Thú chết để da, người ta chết để tiếng. Mấy cụ qua đây ăn phứt tem (Food Stamps) thì có tiếng gì mà để, chi bằng mua cái bảo hiểm nhân thọ, đến khi chết để lại cả bạc triệu cho người ta xây một cái chùa hay nhà thờ có phải là tên tuổi mình khắc vào bia đá nghìn năm, bất tử với đời không ". Tưởng ông dọa chết thì cóc ai thèm mua, thế mà từ ngày cụ Hanh mua cái bảo hiểm nhân thọ đầu tiên, Hai Bò bỗng đắt khách như tôm tươi.

Chả vì cụ Hanh mới đoàn tụ gia đình vài năm nay. Mấy đứa con qua từ năm 75, nhà cao cửa rộng, ngày cụ đến phi trường không thấy đứa nào ra đón. Thằng Tư thì đùn cho chị Ba, vợ thằng Bảy thì nói nhà nó có lầu cao, sợ ông già đi chổng gọng, té bể đầu. Hôm ấy, cụ Hanh lủi thủi đi với bà Mỹ USCC về ở cái phòng trong khu housing Mỹ đen. Hôm nghe Hai Bò dụ mua bảo hiểm nhân thọ, lại chịu lấy bằng phứt-tem, cụ Hanh mua ngay. Vài hôm tin đồn cụ có cái bảo hiểm bạc triệu, mấy đứa con bỗng có hiếu hẳn ra, tranh nhau mời cụ về nhà ở. Chồng con Năm Thúy đánh lộn với thằng Tư chỉ vì tội không để cho nó báo hiếu nuôi ông già vợ.. Ngày nào cụ muốn ăn thức gì, đám con rồi rít đi mua về ăn không hết. Có điều hơi lạ là... không đứa nào mua sâm cao-ly để cụ uống cho khoẻ người, sống thọ thêm ra..

Thỉnh thoảng trái gió trở trời, cụ mới ho hen cảm cúm nằm trên giường vài ngày là cả nhà xúm lại bàn chuyện làm cái di chúc sao cho hợp lệ với thủ tục tiểu bang, để lãnh tiền bảo hiểm mà không phải đóng nhiều thuế. Thấy cụ Hanh chỉ mua cái bảo hiểm nhân thọ mà được con cái hậu đãi, đi học mặc áo vest, tay cầm mô bai thì các cụ ngộ ra rằng tội gì ở xứ cờ hoa này mà không làm triệu phú. Sống trên đời mà không mua bảo hiểm nhân thọ, xuống âm phủ biết có hay không, bèn ùn ùn theo năn nỉ Hai Bò để được giá rẻ. Chết được bonus một cái hòm cấm lai của nhà táng xác tặng quảng cáo.

Hai Bò bỗng dựng trở thành ân nhân của hội bô lão, nên khi Hai Bò nói bất cứ cái gì, mọi người đều lắng nghe Hai Bò trịnh trọng xoa 2 tay vào nhau.

"Cái tradition của người Mỹ từ trước đến nay, party mà có tính cách dân tộc là phải có barbecue. Barbecue là chữ ghép bởi 2 chữ "Barbaric" and "cuisine" có nghĩa là cách nấu ăn cách mọi rợ. Âm chỉ một sinh hoạt văn hóa bán khai của người da đỏ ngày trước.. Họ mới là người Mỹ chính hiệu con nai vàng. Tuy những người da trắng đến đây, dùng vũ lực cướp hết đất đai của người da đỏ để lập nên Hiệp Chúng Quốc, người Mỹ luôn luôn nhắc nhở con cháu họ ông tổ Mỹ là người da đỏ bằng cách ăn barbecue... Do đó chúng ta trở thành công dân Mỹ, uống nước nhớ nguồn "drinking water remember origin hole". Tôi xin đề nghị món ăn barbecue "

Cụ Can't Do đứng lên khua tay phản đối. Tên thật cụ là Đỗ Thành Cẩn. Viết theo lối Mỹ thì họ tên lẫn là Can T. Do. Bà cô dạy Anh ngữ thấy cụ chả bao giờ chịu làm homework, bèn đọc luôn là "Can't Do". Cụ là người duy nhất không mua bảo hiểm của Hai Bò vì bà xã cụ còn sồn sồn. Cụ chỉ sợ có bảo hiểm nhân thọ thì nhiều

khi chết sớm vì lâu nay cụ Can't Do không còn hăng hái trong chuyện phòng the, mà vợ cụ còn xuân xanh lắm. Ngày xưa bán bánh cuốn ngoài chợ Thị Nghè, vợ cụ ngồi xôm nhiều nên cái bàn mông mảy ra tròn trịa to như hai cái lồng bàn. Ở Việt Nam thì cái quần đen với cái áo bà ba che hết đi, qua Mỹ mặc cái quần jean vào nó lồ lộ, kêu gọi làm sao. Thế mà cụ Can't Do lại cứ cố tình phớt lờ như thể cụ là một nhà hiền triết đạo mạo. Ngày nào cụ cũng tập Tai Chi cho cứng gân cứng cốt, mà hề cứ gần vợ :cả người cụ rủ nhau... mềm nhũn ra như bún. Lần nào vợ cụ cũng thở dài thườn thượt, bảo cụ chết quách cho xong. Nói vậy thì cụ mua bảo hiểm nhân thọ để làm quái gì. Nghe Hai Bò trình bày món ăn barbecue, cụ Can't Do gạt phắt đi.

"Miếng thịt Barbecue là biểu tượng cái đầu óc thực dân, kỳ thị của người da trắng... Họ coi sự chinh phục những người bản xứ da đỏ là một chiến thắng vĩ đại trong lịch sử Hoa Kỳ. Món barbecue của người Mỹ thường là do các đấng mày râu đứng nướng để biểu lộ hùng tính và cương vị thủ lĩnh của phái nam, nhắc nhở chúng ta hình ảnh các chiến sĩ xẻo thịt rồi xóc vào gươm mà nướng để khao thưởng sau các trận mạc. Nước Mỹ là nơi melting pot, hợp chủng quốc. Món ăn tiêu biểu phải là hamburger, món thịt băm hầm bà lằng. Người Mỹ ăn hamburger còn để nhắc nhở con cháu họ về cuộc chiến Nam Bắc phân tranh tàn của họ Tôi xin đề nghị món thịt băm hamburger".

Bà Loan To, tên Việt là Tô thị Loan, Mỹ lại đọc là Lôn To, được dịp đứng lên phát biểu. Bà này lại có chồng Mỹ da đen Frank Quaker, hoà đầu quân của lính bộ binh Mỹ tham chiến thời trước. Nên tên bà nay có thêm họ Mỹ là Loan To Quaker. Mấy cụ trong lớp thì Việt Nam hoá tên bà là Lôn-To-Quá-Cỡ !!! Bà Lôn To phát biểu

"Dạ tui không biết nhiều về lịch sử Mỹ, chỉ biết ngày đầu tiên về nhà chồng được ông xã tui cho ăn món Hot Dog. Tui thấy hot dog mới là biểu tượng đúng cho chức vị siêu cường quốc, hùng mạnh của nước Mỹ. Tui xin đề nghị Hot Dog, mà size loại Jumbo à ngenh".

Bà cụ Ngà ngồi bên đặc ý hòa theo "Cùng là bò mà thịt bò Mỹ nó khác thịt bò Việt Nam chị ạ. Để cả tuần trong tủ lạnh, bỏ ra nó cứ đỡ ửng lên. Còn thịt bò Việt Nam mình để từ sáng đến trưa nó tái hẳn đi như thịt trâu ấy". Các cụ ông... lăm lét nhìn nhau không biết bà cụ Ngà đang bàn về văn hóa của những miếng thịt hay nói xéo qua về những đồ gia dụng hàng ngày của... các cụ ông? Cụ Quỳnh trường ban tổ chức thấy mọi người nhao nhao lên, nên theo tinh thần dân chủ của Mỹ đề nghị là sẽ có cả 3 món barbecue, hamburger và hot dog. Ông Hai Bò lại có thêm ý kiến để có tinh thần Mỹ Việt đề huề, các món ăn trong thực đơn phải dịch ra tiếng Việt. Cụ Quỳnh sẽ cho ghi bên cạnh là: *barbecue (thịt nướng kiểu mọ), hamburger (thịt băm đập), hot dog (thịt chó nóng)*.

Đã gần nửa đêm mà Cụ Phúc chưa thấy ai lên tiếng về phần món ăn Việt Nam.. Có thể là vì người Việt mình ở Tây phương trong những xã hội tự do nhất hoàn toàn lại cảm thấy mình như côi cút, lạc lõng, xa lạ cả với chính tình tự quê hương của mình. Từ xưa đến nay cụ vẫn tự hào về bản sắc văn hóa riêng biệt của người Việt. Ra ngoại quốc cụ thấy rằng cái mà xưa nay ta vẫn tưởng là Việt tính, nay chỉ còn lại chẳng bao nhiêu là Việt, mà tính cũng chẳng còn là bao ; cái mà xưa nay ta vẫn tưởng là của ta, ngờ đâu chỉ là cái đàn cha, đàn chú, đàn anh của ta vay mượn từ lâu của ngoại nhân.. Với cái hoang mang đó, cụ nghĩ đến câu văn hào Paul Valry " Muốn biết văn hóa của giống dân nào thì cứ nhìn vào sinh hoạt hàng ngày của giống dân đó ". Cụ nghĩ nếu đãi khách bằng một món ăn có bản sắc dân tộc, biểu tượng cho người Việt thì phải chọn là món ăn gì. Không gì Pháp bằng crêpe, không gì Mỹ bằng hamburger, không gì Ý bằng pizza, không gì Đức bằng bratwurst, không gì Mễ bằng taco, không gì Nhật bằng sushi. Còn Việt Nam là phở ư?

Ở bên này Cụ thấy hầu hết những đám cưới, đám hỏi người ta giữ đủ phong tục nghi lễ cổ truyền mà có đám nào đãi ăn phở đâu mà gọi là món ăn dân tộc? Hay là tại sao mình không tổ chức tiếp tân tại nhà hàng Tàu cho tiện. Chỉ có thể thôi mà giông bão nổi lên trong phòng hội chỉ vì sự khủng hoảng về hiện tượng bám víu thâm vào cái tính đồng nhất riêng biệt của hành trang ý thức và tình cảm quê cha đất tổ.

Trời đã quá đêm... Ánh trăng còn lại một chút trên khung cửa ảm ướt hơi sương. Cụ Phúc vẫn còn nằm trăn trở không sao ngủ được....